

PETER
POMERANTSEV

NIEKAS NĖRA TIESA IR VISKAS YRA ĮMANOMA

NUOTYKIAI
NAUJOJOJE RUSIJOJE

Sofoklis

Peter Pomerantsev

**NIEKAS NĖRA TIESA
IR VISKAS YRA ĮMANOMA**

Nuotyčiai naujojoje Rusijoje

Sofoklis

Vilnius, 2015

Turinys

VEIKSMAS 1. Realybės šou Rusija.....	7
Be kompleksų	16
Mūsų laikų herojus.....	30
Rusija šiandien	52
Labas – Sudie.....	74
Kūrybos aukštumos	91
VEIKSMAS 2. Įtrūkimai Kremliaus matricoje.....	107
Kitokia Rusija.....	140
Išbandymai.....	155
Vasarvidžio nakties sapnas	170
VEIKSMAS 3. Kliesėsiai.....	183
Trumpa sektų istorija postsovietinėje Rusijoje	230
Tuštumos šauksmas	246
Užsienyje.....	261
Niekas nėra tiesa ir viskas yra įmanoma	295

Miestas, gyvenantis visu tempu

Jeigu skristumėte virš Maskvos naktį, pamatytumėte, kad miestą juosia koncentriškai išsidėstę žiediniai keliai su Kremliumi centre. Dvidešimto amžiaus pabaigoje tie keliai skendėjo blausioje, purvinai gelsvoje šviesoje. Maskva atrodė kaip liūdnas Europos pakraščio palydovas, žioruojantis blėstančiomis sovietinės imperijos žarijomis. Staiga, dvidešimt pirmame amžiuje, kažkas atsitiko: pinigai. Niekada tokia pinigų gausybė nebuvo suplaukusi į tokią mažą vietą per tokį trumpą laiką. Orbitoje daug kas pasikeitė. Žiediniai keliai sušvito dangoraižių šviesomis, neoniniais reklamų stendais, beprotišku greičiu lekiančiais prabangiais *Maybach* automobiliais, vis greičiau besisukančiais spalvingoje karuselėje. Naujieji rusai tarp turtuolių tapo turtingiausi, energingiausi ir pavojingiausi. Jie turėjo daugiausia naftos, daugiausia gražių moterų, ruošė puikiausius vakarėlius. Iš tų, kurie galėjo bet ką parduoti, jie tapo tais, kurie gali bet ką nupirkti: futbolo klubus Londone, krepšinio klubus Niujorke, meno kolekcijas, britų laikraščius, Europos energetines kompanijas. Niekas negalėjo jų suprasti. Tuo pačiu metu jie buvo ir gašlūs, ir rafinuoti, gudrūs ir naivūs. Gal tik Maskva tegalėjo juos perprasti.

Miestas, gyvenantis visu tempu, besikeičiantis taip nerealiai greitai, kad kai kurie vaikinai jame akimirksniu tapdavo milijonieriais.

„Spektaklis“ – taip vadinamas miestas, pasaulis, kuriame banditai tapdavo menininkai, aukso ieškotojai citavo Puškiną, o *Pragaro angelai* įsivaizdavo save šventaisiais. Rusijoje žaibiškai įvyko tiek pokyčių – nuo komunizmo į *perestroiką*, į šoko terapiją, į skurdą, į oligarchiją, į mafijos valdomą valstybę, paskui į ypač turtingą valstybę, kad naujesiems herojams atsirado pojūtis, jog gyvenimas tėra žėrintis maskaradas, kuriame bet koks vaidmuo, bet kokia padėtis akimirksniu gali pasikeisti, yra nepastovus.

„Norėčiau apgauti kiekvieną pasauliui žinomą personą“, – sakydavo man Vladikas Manyševas Monro, modernus dailininkas ir miesto talismanas, be jo neapsieidavo nė vienas vakarėlis, kuriuose dalyvaudavo verslo magnatai ir supermodeliai, apsirengę kaip Gorbačiovas, fakyras, Tutanchamonas, Rusijos prezidentas. Kai pirmą kartą nusileidau Maskvoje, galvojau, kad šios nuolatinės transformacijos yra ką tik išsivadavusios šalies saviraiška, kad žmonės velkasi įvairius kostiumus apimti laisvės karštligės, kad jie veržiasi iš asmenybės rėmų, ką prezidento patarėjas tikriausiai būtų pavadinęs „kūrybos viršūne“. Turėjo prabėgti daug metų, kad į tuos begalinius pokyčius pažvelgčiau ne kaip į laisvę, o kaip į kliedesius, kuriuose lėlės pabaisos ir naktiniai košmarai patiki, kad yra beveik realūs, ir žygiuoja į karą, kurį prezidento patarėjas pavadintų „penktuoju pasauliniu karu arba pirmuoju hibridiniu karu visų prieš visus“.

Šiandieninėje Rusijoje viskas yra įmanoma. Profesionalūs žudikai jaučiasi kaip tikri menininkai, režisieriai virsta Kremliaus propagandos įrankiais, smogikų grupuotės – šventaisiais kariais. Tokia yra švytinti surrealistinė XXI a. Rusija. Tai pulsuojančias naujų pinigų ir naujos galios pasaulis, vienvaldystė ir iššūkis Vakarams. Čia viskas keičiasi taip greitai, kad nutraukiami bet kokie saitai su realybe ir net diktatūra tampa realybės šou.

Peteris Pomerantsevas – Londone gyvenantis prodiuseris ir žurnalistas, jo straipsnius spausdino *New Yorker*, *Newsweek*, *Le Monde Diplomatique* ir daugelis kitų įtakingų leidinių. 2006-aisiais nuvykęs į Rusiją autorius pateko į sensacingą televizijos virtuvę, jam buvo prieinamos paslaptiniausios istorijos, P. Pomerantsevas tapo netikėčiausių pasakojimų liudytoju, jo pašnekovai – nuo propagandos lyderių iki Sibiro banditų, nuo skurdžių prostitučių ir perkarusių manekenių iki į Londoną persikrausčiusių turtuolių. Autorius atskleidžia politinį bei moralinį naujosios Rusijos paradoksą: toje šalyje niekas nėra tiesa ir viskas yra įmanoma.

„Nuo pirmų šios knygos puslapių manęs nepaliko įspūdis, kad, praėjus penkiolikai metų, vėl skaitau Viktoro Pelevino „Generation „П“. Tas pats vartotojų nuomonės formuotojų virtuvės slapčiausių užkaborių išmanymas, toks pats tikrovės ir siurrealizmo susipynimas. Tik jei Pelevino reklamos kūrėjų pasaulis kažkurioje vietoje peržengia į fantastinę aplinką, Pomerancevo TV realybės šou išlieka visiškai realus. Tikri Rusijos likimą lemiantys veikėjai, originalios pavardės, kurių šių dienų Putino Rusijoje prisibijoma, iki siurrealizmo reali tikrovė. Vieną dieną oro uosto laukiamajoje salėje filmuojamas realybės šou, o kitą dieną teroro išpuolis paverčia tą pačią salę žinių realybės šou dalimi. Kaukazo karas, Kremlius, jo ideologų poveikis tikriems TV prodiuseriams, propagandos kūrimo būdai, tikra ir tariama opozicija režimui – viskas atidengta, dekonstruota. Todėl rekomenduoju šią knygą visiems, norintiems perprasti šių dienų Rusiją, ypač tiems, kas neturi jėgų ilgai ir sistemingai naršyti rusišką interneto terpę, o juo labiau – žiūrėti Putino realybės šou TV kanaluose.“

Gynybos apžvalgininkas
Aleksandras Matonis

www.sofoklis.lt

9 786094 441615